

ban a gyógyíthatatlan betegségben szenved, hogy *nincs valóságértéke, realitása*. De egyáltalán hogyan magyarázhatnók meg Dékány idézett álláspontjával pl. azt, hogy az elemiiskolás gyermek *jobban emlékezik a helytört.-i, mint a világtört.-i anyagközlésre, vagy pedig, hogy a szülőföld mondakörét, az idős évjáratok leszámításával, éppen a gyermekvilág beszéli el a legszínesebb részletességgel*. Egyébként maga a szerző is kénytelen engedményeket tenni álláspontunk javára, amidőn fenti nyilatkozatát, gondolatvezetése újabb területein, már nekünk tetsző módon formálja át. [V. ö. 34, 39, 40, 41. 56, 77. 1.] Ismertetésünk legelején kiemeltük szerzőnknek azt a gyakorlatát, hogy az elvszerű tételek rendszerbefűzésével a történetpedagógia legidőszzerűbb szükségletének hódolt. Ehhez — minden okunk megvan rá — hozzáteszük még azt is, hogy nála jobban ezt tán még senkisé is oldotta meg történetpedagógiai irodalmunkban. Azonban éppen ezért, az elvi kérdésterületeken tisztánlátó szerzőtől, *vártunk volna konkrétebb gyakorlati útjelzést*. Néhány tanítástípus gyakorlati kidolgozását mégsem lett volna szabad egy talán később megjelenő, esetleg nem is az ő felkészült tollából származó vezérkönyvre odázni. Közölt óraterve — lévén egészen más rendeltetésű — természetszerűleg ezen a hiányon nem változtat. Szinte teljesnek mondható forrásirodalma ugyan feltűntet ilyen feladatokat megfejtő műveket is, melyek azonban az ő gondosan leépített rendszeres történetpedagógiáját csak töredékesen szemléltethetik. *Ezzel szerzőnknek kellett volna kísérleteznie* éppen kézikönyve II. részében.²⁾ Ezt a rendkívül égető feladatot Dékány azonban a bizonytalan jövőbe toltta ki s ezzel a gyakorlati történelemoktatás ügyét *egy lépéssel sem vitte előre, mivel konkrét történetpedagógiai mondanivalója — hatalmas elméleti építményéhez viszonyítva — feltűnően kevés*. Pedig kiáltó szükségét érzi ennek kiváltképp az ifjú tanárnemzedék, mely Dékánnyal együtt tiltakozik Nietsche vádjá ellen [történelem — az őszhajúak kultúrája] s a színpadi jelenetek elrajzolt történettanárától lélekben már amúgyis elszakadván, az értékálló történetpedagógiai elvek helyes gyakorlati keresztülvitelének kíván öntudatos munkálója lenni.

Wagner Ferenc.

A református népiskolai nevelés legfőbb kérdései. (Összeállította : dr. Juhász Béla. Nagykőrös, 1937.)

A református egyházat napjainkban erősen foglalkoztatja az egyház felügyeleti kérdése az iskolában, a tanulók vallásos szellemének, valláserkölcsi érzületének elmélyítése, a vallásitanítás eredményességének megállapítása, végül a fennforgó hibák kiküszöbölése. A kérdések egységes rendezéséhez az első lépést a Dunamelléki református egyházkerület teszi meg, amikor 1929-ben kiadja „Utasítás“-át, majd 1936. és 1937-ben közös értekezletre hívja össze kerületének vezető lelkészeit, tanítóit, iskolafelügyelőit. Bár határozott eredményeket nem hoz, de jelentőségében mégis kimagasló kezdeményezés. Megvitatja a református iskolázás jelenleg meglévő fogyatékoságát s irányt mutat egy bensőbb, elmélyültebb valláserkölcsi nevelés felé, amelyen föl kell épülnie az egész oktatási rendszernek.

Juhász Béla összeállítva a két értekezlet anyagát, munkájával jelentősen gazdagította a magyar neveléstani irodalmat.

A könyv anyagából kiemelkednek azok az általános nevelési, neveléslélektan

²⁾ Olyanszerű megoldásokra gondolunk, mint amilyen a szegedi Gyak. Polg. Isk. Könyvtára (szerk. Kratožil Dezső) kiadványainak szerkezete: I. elm. alapvetés II. gyak. tanítások.

előadások, amelyek elvi síkon mozogva magasabb szempontból törekszenek a problémák lényegét megközelíteni. Váczy Ferenc „Elemi iskoláink református keresztyén szellemű nevelése“ c. előadása tárgyilagosan mutat rá a hibákra. Megszakadt az iskola és egyház közötti hajdan szoros kapcsolat, aminek következménye a vallásos szellem elszürkülése, a vallástannak tantárggyá való zsugorodása. Az egyház feladata a túlságos elvilágiasodásnak gátat szabni és elősegíteni a mult vallásos hagyományainak újraéledését a korszerűség szemelőttartásával. A missziós munkára vár itt nagy szerep, amely által a gyülekezet bekapcsolható a vallásos munkába. Sajnálattal jegyzi meg, hogy az Egyház még nem érezte át a missziós tevékenységben rejlő óriási építő és fejlesztő erőt és meglehetősen elhanyagolja annak fölkarolását.

A részletes tárgyalás folyamán a református elemi iskolai nevelés főbb kérdéseit veszi taglalás alá. Gondolatmenete középpontjában a vallásérkölcsi eszmény megvalósítása áll. A vallástannal ismét foglalja el a nevelés- és tanításban az első helyet, s a lélektelen szótanuló típusa helyett a keresztyén szellemben élő és cselekvő, Isten országát szolgáló vallásos ember típusát kell kialakítania.

Ezután az alaposan átgondolt értekezés után következő két tanulmány a nevelő által alakítandó és formálandó anyaggal, a gyermeki lélekkel ismerteti meg. Írója, dr. Juhász Béla, nem akar új gyermeklélektani és neveléstani elvekkel meglepni, új utakat keresni a gyermeki lélek bonyolult szövetének megértéséhez. Kipróbált ösvényen haladva osztja föl a lelki működést értelmi, érzelmi és akarati mozzanatokra s vezeti le a gyermeki lélek csodálatos kibontakozását. A családi környezet döntő befolyása gyúrja és alakítja a maga formájára alkalmassá téve az érzelmi, értelmi és akarati életnek bizonyos fokát megkövetelő iskolai munkára. Az iskola társadalmi csiszolja a közösségi életformákhoz s tanítója vezetése mellett forik hozzá a szellemét és fizikai erejét igénybevevő komoly munkához.

A „Neveléstani alapfogalmak“ a nevelés legfőbb mozzanatainak összefoglalása.

A konferencia az általános szempontok mellett elsősorban a vallásos nevelés kérdéseit tartotta szem előtt. Foglalkozott a vallástannal tanítástervének, az egyházi énektanítás, tanításmenet, tanítási tervezet — óravázlat legfontosabb problémáival és azzal: vajjon a mai iskolafelügyeleti rendszer mellett megállapíthatók-e az elemi iskola vallásérkölcsi nevelésének az eredményei.

A megbeszéléseken sokszor elhangzott a tanítószeg nagy szerepe a bajok orvoslásában. Rajtuk múlik a javuláshoz vezető út megépítése. Munkájukkal rövid idő alatt át lehet alakítani az iskola szellemét: öntudatos, református polgárokat nevelve az Egyháznak.

A tanítószeg mellett az iskolafelügyelők jelentősége emelkedik ki, akiknek irányító tevékenységük csak megfelelő lélektani és pedagógiai tájékozottság mellett vezethet sikerre.

Az ötnapos tanácskozást Ravasz László záróbeszéde fejezte be. A református Egyház vezető püspöke rámutatott az Egyház órási erőfeszítésére iskoláinak a kor színvonalán való fenntartása érdekében. Az oktatás sikere csak akkor biztosítható és a nép nevelésének megkívánt színvonala akkor érhető el, ha a tanítóképzés, a tanító munkája az Egyház érdekeit szolgálja és a felügyelet hivatásának magaslatára emelkedik.

A nagyörösi konferencia értékesse éppen azért válik, hogy a népnevelés hármas tényezője között törekedett az együttműködést megteremteni.

Tóth Béla Zoltán.